

BOCANNOS

FSOE

2002

Årgång 7:2

UR INNEHALLET

Inbjudan

Klöverbörren

Askräfly

SydOstBaggen

Bäckbaggar

Harpalus-invasion

Nytt namn på Iröbagge

Ny humlebagge

Ny minister

Webbsida

Vingliga fjärilar

Insekterna var först

Insektsskåp, entomologiskt materiel

Flug-citat

Föreningen SydOstEntomologerna

LUCANUS är FSOE:s medlemshäfte med planerad utgivning 2 ggr/år, vår och höst. Innehållet handlar om insekter och kan vara rapporter, artiklar, reseberättelser etc.

Utgivare: Föreningen SydOstEntomologerna. Föreningen grundades i Kalmar den 18 januari 1996 och är ansluten till Sveriges Entomologiska Förening (SEF). Föreningens målsättning är att utgöra en resurs i entomologiska frågor till gagn för organisationer, myndigheter etc, att bredda intresset för entomologi genom att knyta kontakter med andra föreningar och naturintresserade, att anordna sammankomster, exkursioner, kurser, inventeringar och att öka kunskapen om entomologin i sydöstra Sverige.

Medlemsavgift. För närvarande 60 kr/år (30 kr för ungdom upp till 25 år och 10 kr för familjemedlem). Medlemmar utanför Sverige uppmanas ta kontakt med kassören (adress nedan) innan inbetalning görs.

Medlemskap erhålls genom inbetalning på **pg 17 04 51-9**. Uppge namn, adress, telefon, e-postadress samt specialintresse på blanketten. I medlemsavgiften ingår prenumerationen av medlemshäftet **LUCANUS**.

Ordförande	Anders Brattström, Stallvägen 9:208, 352 52 VÄXJÖ ☎ 0470-728 067. E-post: anders.brattstrom@spray.se
Vice ordförande	Per-Eric Betzholtz, Trollvägen 11, 386 96 FÄRJESTADEN ☎ 0485-386 64. E-post: per-eric.betzholtz@hik.se
Sekreterare	Niklas Franc, Timmermansg. 42 B, 392 36 KALMAR ☎ 0480-214 64. E-post: niklas.franc@zool.qu.se
Kassör	Håkan Lundkvist, Frösslunda 3080, 382 62 MÖRBYLÅNGA ☎ 0485-440 83. E-post: hakan.lundkvist@telia.com
Ledamot	Mats Lindeborg, Dackegatan 3, 392 44 KALMAR ☎ 0480-288 24. E-post: matslindeborg@hotmail.com
Ledamot	Fredrik Persson, Kungsgårdsvägen 3 B, 392 37 KALMAR ☎ 0480-274 21. E-post: nossreplikirderf@swipnet.se
Redaktör	Bengt Andersson, Borgvägen 10, 382 45 NYBRO ☎ 0481-142 15. E-post: bean2@telia.com
Distributör	Håkan Lundkvist, se ovan.

Omslagsbilden visar ekoxe *Lucanus cervus L.*, som är en del av FSOE:s logotyp. Ekoxen är en karakteristisk skalbagge för sydöstra Sverige. Tyvärr har den under de senaste decennierna minskat i antal av okända orsaker, men då och då har man turen att få se den i våra trakter. Ekoxen är nu fridlyst i Sverige sedan 1 januari 2000.

INBJUDAN

NN – medlem i FSOE (n)

Mitt intresse för x

RED.

Härmed inbjuds du att publicera en artikel i FSOE:s medlemstidskrift **LUCANUS**. Den preliminära rubriken blir enligt ovan, där NN = ditt namn, n = nummer i artikelserien och x = din entomologiska specialitet.

Ni som är inbjudna är alltså medlemmar i FSOE. Red. förbehåller sig att publicera de inkomna artiklarna i valfri (red:s!) ordning.

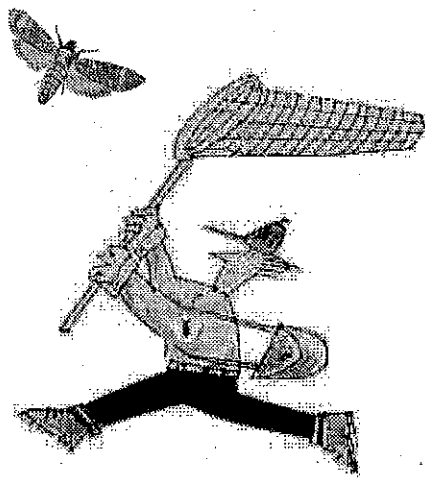
Meningen är att få flera insektsordningar representerade av en blandning av såväl erfarna entomologer som samlare med relativt nyväckt intresse.

Artikeln bör innehålla orsaken till ditt väckta intresse (spännande tillfälligheter?), din speciella grupp, trevliga minnen, episoder som gjort att du vill fortsätta att utvecklas inom genren, önskedrömmar o s v. Här finns egentligen ingen särskild mall, utan du kan låta din artikel bli så typisk för dig som du själv vill! Egna illustrationer/bilder är särskilt välkomna!

Red. hoppas naturligtvis på många trevliga bidrag! Första artikeln beräknas komma i nästa nummer, som blir nr 2003 årg. 8:1, av **LUCANUS**.

Charles Darwin, 40,
känd skalbaggsamlare.

Okänd fjärlssamlare.

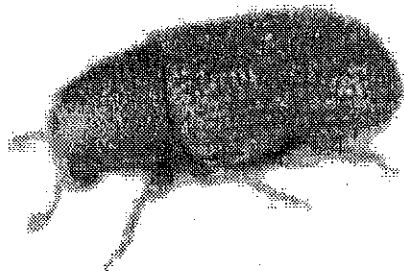
Red. Bengt Andersson, e-post: bean2@telia.com
Borgv. 10, 382 45 NYBRO

Klöverborren *Hylastinus obscurus* återfunnen på Öland

HÅKAN LUNDKVIST & CHRISTOFFER FÅGERSTRÖM

Söker man igenom ArtDatabankens senaste rödlista, hittar man 23 arter av barkborrar. Av dessa har tolv en tydligt sydlig utbredning, och fyra av dem anses redan vara försvunna ur Sverige. En av de försvunna är klöverborren som dock återfanns år 2000 i ett grustag utanför Algutsrum.

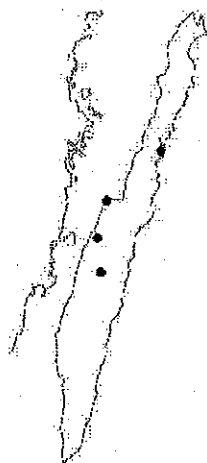
Klöverborren är relativt liten, 2 - 2,5 mm, och matt rostbrun. Den skiljs från övriga barkborrar bl a på att dess andra och tredje bröstsegment är tätt beklädda med silvervita hår. Klöverborren är spridd i Mellaneuropa, den är vanlig i väst men sällsyntare i öst. Dess utveckling skall ske i/under basten på rötter eller stammar av t.ex. harris, ärttörne eller diverse klöver- och lusemarter.

Klöverborren Hylastinus obscurus.

Foto: Frank Köhler.

Arten är oss veterligen tidigare endast tagen i 3 exemplar på Öland. Första fyndet gjordes 13/7 1902 då Erik Mjöberg hävade ett exemplar i gräs. Platsen var Vipetorp i Högsrum sn.

Öländska kända lokaler för klöverborren Hylastinus obscurus.

Nästan sjuttio år senare, 16/6 1970 gjordes nästa öländska fynd utanför Borge hage söder om Borgholm. Slaghåvad på ängsmark av Rickard Andersson (Baranowski 1977a).

Sista fyndet innan arten klassades som utdöd gjordes även det av Rickard Andersson (Baranowski 1977b). Greda löväng, Förå sn, 4/6 1977, slaghåvad i kvavt väder.

Alla dessa fynd är gjorda genom slaghävning i ängsmark. Våra fynd utförs av två exemplar som fastnade i en fönsterfälla. Lokalen är ett numera nedlagt grustag 4 km öster om Algutsrum. Fönsterfällan var placerad ca 2,5 m upp i en skadad rönn som står på backkrönet till grustaget. I backen finns det

gott om lusern och rosbuskar, men knappt femtio meter från rönnen växer också ett par större harrisbuskar (*Cytisus scoparius*), som är en tänkbar värdväxt.

Lokalen karaktäriseras i dess sydsluttning av grusmarker med mycket sparsam vegetation. Mikroklimatet är här mycket gynnsamt för värmekrävande arter och här har bl a den hotade lövvedborren *Xyleborus monographus* en mindre population i en död ek. I grustagets nordsluttning finns ett tjock-

are täcke av gräs och björnbär, och här växer harriset.

Klöverborren kan naturligtvis också vara införd på sina öländska fyndplatser, och osäkerheten finns där alltid då man inte hittat några larver eller angrepp på växter.

Med stor säkerhet finns många lämpliga platser på Öland där klöverborren skulle kunna hålla en mindre population. Sådana lokaler bör genom-sökas med slaghäv i juni-juli, och då kan kanske fler lokaler för klöverborren bli kända.

Litteratur

- ☞ Baranowski, R. 1977a. Intressanta skalbaggsfynd 1 (Coleoptera). – Ent. Tidskr. 98:11-28.
- ☞ Baranowski, R. 1977b. Intressanta skalbaggsfynd 2 (Coleoptera). – Ent. Tidskr. 98:133-140
- ☞ Ehnström, B. 1999. ArtDatabanken. Faktablad: *Hylastinus obscurus* – klöverborre.
- ☞ Mjöberg, E. 1903. Sällsyntare Coleoptera. – Ent. Tidskr. 24:107-110.
- ☞ Pfeffer, A. 1995. Zentral- und westpaläarktische Borken- und Kernkäfer. – Basel.

Förf:s adress: Christoffer Fägerström, Rönnbåsv. 1, 386 90 FÄRJESTADEN.
Håkan Lundkvist, Frösshunda 3080, 380 62 MÖRBYLÅNGA.

Förmodade värdväxter
för klöverborren *Hylastinus obscurus*.
T.v. harris, t.h. lusern.

Askträfly *Litophane semibrunnea*, en ny nattflyart för Öland

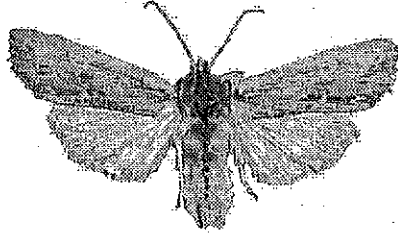
PER-ERIC BETZHOLTZ

Under ett par års tid har jag haft en ljusfälla i Näsby, på sydöstligaste Öland, för att studera migrationsrörelserna i området. Under år 2001 har denna kompletterats med en betesfälla, för att bättre täcka in de arter som sällan attraheras av UV-ljus. Den 23 oktober var jag i Näsby för att plocka hem utrustningen för säsongen. Då betesfällan vittjades upptäckte jag ett mörkt, smalvingat träfly som vid närmare undersökning visade sig vara ett askträfly, en ny nattflyart för Öland! <http://survey.mysurvey.com/surveys/lo gin/52866>

Askträflyet har under senare tid expanderat i Nordeuropa och regelmässigt påträffats i Danmark under ett drygt decennium. Före år 2001 hade endast två svenska fynd gjorts, båda i området runt Sandhammaren i Skåne (1996, ljusfälla resp. 2000, beteslockning). År 2001 blev så ett rekordår i Danmark, med fynd på ett flertal nya lokaler:

www.his.se/ida/htbin/breport-dk?

Även Sverige fick sin dos av eleven, och hela 14 fynd gjordes. Intressant är att 13 av fynden kom från Sandhammarenområdet i Skåne. Ohlsson & Wedelin, 2002: www.his.se/ida/htbin/breport Det var alltså från samma region som de två tidigare fynden. Samtliga svenska fynd, och även de danska?, gjordes med beteslockning eller med betesfällor.

Askträfly Litophane semibrunnea, ny för Öl.
Foto: Förf.

I Europa förekommer askträflyet i glesa skogar och skogsbryn, ofta på fuktig mark. Den flyger från början av september till slutet av oktober, och åter efter övervintring i april-maj. Som namnet antyder är ask den huvudsakliga värdväxten för larven, men uppgifter gör gällande att arten även lever på björk. Det ska bli spännande att se om arten fått fotfäste i Sydostsverige nästa år (läs Sandhammarenområdet), eller om årets fynd härrör från en mer tillfällig framstöt. Öland, då? Visst finns det ett antal lämpliga lokaler för arten, men frågan är om migrationsrörelserna som nådde Öland var av den omfattning som krävs för en etablering.

Fjärilsarter som sällan kommer till UV-ljus attraheras ofta av doftbeten, och askträflyet är som ni förstått en sådan art. Det klassiska sättet att locka dessa är att hänga upp indränkta, väldoftande tygtrasor, och i pannlampans

sken se vilka fjärilar som dyker upp. De senaste åren har olika typer av betesfällor konstruerats, vilket ökat möjligheten att påträffa 'betesdjur', då fällorna inte behöver någon passning. Man kan hänga upp dem på eftermiddagen, sova lugnt, och vittja dem på morgonen. Visst tappar man lite av

charmen med det hela, men man kan ju inte vara ute alla kvällar...

För er som vill ha mer information om betesfällor hänvisas till Persson (2002), som presenterar en längre beskrivning om detta område samt exempel på vilka arter som fångas.

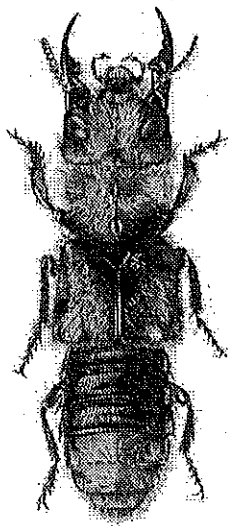
Referenser

- ☞ Ohlsson, A & Wedelin, M. 2002. Storfjärilar i Skåne 2001. –FaZett 15: 1-11. Entomologiska Sällskapet i Lund.
- ☞ Persson, M. 2002. Fjärilsfångst med betesfällor. –FaZett 15: 12-14. Entomologiska Sällskapet i Lund.

Förf:s adress: Trollvägen 11, 386 96 FÄRJESTADEN

SydOstBaggen

Emus hirtus (Linnaeus), humlekortvinge.

En favorit i den stora kortvinge-familjen! Med sin storlek (20-25 mm), färgen (precis som en humla), sin sällsynthet och problemen med att fånga den, är den en utmaning för varje samlare!

Den hittas oftast på kospillning på torra, sandiga marker och flyger upp snabbt som en fluga när man kommer i närheten. Det bästa sättet att fånga djuret på den färska kodyngan (ett krav!) är att slå ner baggen med fast hand i den smetiga sörjan och försöka återfinna baggen genom att försiktigt gräva fram den. Sedan stoppas den i en burk med hopskrynklat hushållspapper, i vilket den själv kryper omkring och gör sig ren.

Lycka till, och glöm inte att tvätta händerna efteråt!

Nybro invaderat av jordlöpare!

BENGT ANDERSSON

Sommaren 2002 var en av de varmaste i mannaminne i sydöstra Sverige. Särskilt augusti går till historien. Många fjärilsfångare kunde hämta in mängder av immigranter öster- och söderifrån. De gynnsamma vindarna och det varma vädret bäddade för sällsyntheterna!

Även skalbaggar i mängd dök upp, särskilt på Skånes södra och östra stränder vid flera tillfällen under sommaren. Driftränderna innehöll sällsyntheter som jordlöparna *Agonum gracilipes*, *Harpalus griseus*, *H. picipennis*, *H. signaticornis*, kortvingen *Phytosus balticus*, bladbaggen *Hispa atra* och till och med den för Sverige försvunna åkerlöparen *Dolichus halensis* (Peter Cederström muntl.).

UV-lampan på

I Nybro var semestern slut och arbetet hade satt igång, men vädret manifesterade fortfarande högsommar. Den elfte augusti var det en underbar afton med en temperatur på över tjugo grader vid niotiden. Det lockade att på något sätt fortsätta den givande samlarsäsongen, och jag monterade i skymningen min UV-lampa på terrassen. Lampan över-svämmandes av flyn och även en hel del skalbaggar hamnade i tratten under lampan. Dock bara trivialiteter.

Jag lät lampan hänga kvar och ställde in timern för tiden mellan halvtio till elva för nästa kväll. Efter elva hade inte några baggar kommit flyg-

ande, och jag hade fått bekräftat att det bara går att fånga baggar med ljus eller genom att söka med pannlampa under de första 2 – 3 timmarna efter mörkrets inbrott. Sedan är det meningslöst, till skillnad mot när man fångar fjärilar, som kan dyka upp under hela natten fram till gryningen!

Invasionen

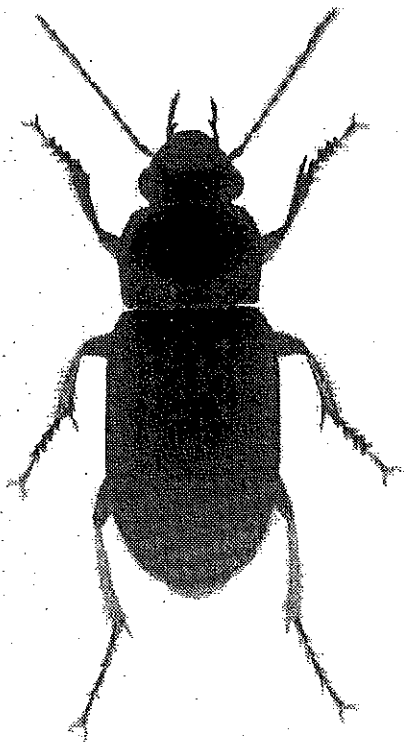
Den tolfte augusti var lika behaglig som dagen innan. Jag kontrollerade att lampan tändes som planerat och vid tiotiden gick jag ut för att se vad som fanns i fällan. Det slog mig genast att en eller flera jordlöpararter fanns i antal på väggen bakom lampan och även på den stenlagda terrassen. En närmare titt gav vid handen att det endast var en art som liknade den allmänna *Harpalus rufipes*, åkerfrölopare, som jag visste fanns i trädgården. Men storleken gjorde mig misstänksam, och eftersom jag visste att den närstående *H. griseus* ofta söker till ljus, samlade jag in några exemplar från väggen för att sedan direkt gå in till stereoluppen och kontrollera. Och mycket riktigt, samtliga var den för mig nya sammetsfröloparen! Och i stort antal dessutom.

Harpalus griseus är tydligt mindre än *rufipes*, har något avrundade bakhorn på halsskölden (fig.) och behåring mitt på buklederna.

År 2001 fick jag ett exemplar av arten taget på Hg-lampa av vännen Magnus Jeansson vid Stensjön, Smedjevik,

den 16 augusti. Då hade arten inte hittats i Småland på mer än 50 år (Håkan Ljungberg muntl.). Nu dök den alltså upp i Nybro igen vid samma tidsperiod och i stort antal. Denna underbara kväll den tolfte augusti kunde jag sammanlagt räkna in mer än 20 individ runt UV-lampan.

Samma kväll kunde jag även glädja mig åt en ny art för Småland, vattenbaggen *Cercyon laminatus*, som ett par år tidigare togs som ny för Öland just på lampa. Fjärilar i antal och några bålgetingar förgyllde den givande kvällen ytterligare.

Sammettsfrölöparen *Harpalus griseus*.

Foto (scannerteknik) förf.

Nästa kväll fortsatte samma invasion av sammetsfrölöparen. Samma antal kunde iakttagas i fällan, på väggen och terrassen som kvällen innan. Alltså sammanlagt mer än 40 exemplar på två kvällar!

Senare på kvällen skrev jag på Fjärilssidan om mitt oväntade fynd och begärde in uppgifter om lampfångster av jordlöpare från sydöstra Sverige, främst Öland. Jag misstänkte att mina jordlöpare troligen kom österifrån från Baltikum och då varit tvungna att passera över Öland. Men inga fjärilskillar svarade. De hade nog tillräckligt att göra med den invasion av fjärilar som ägde rum samtidigt, och bekymrade sig inte om några vanliga jordlöpare! Arten är just en typisk carabid fast med en skimrande sammetsbhairing på täckvingarna.

Flera fynd i Nybro

Dagen efter ringde Magnus Jeansson och bad mig komma hem till honom för att kolla de baggar han inte hade slängt ut från fjärilsfällan på tomten, som låg cirka tre kilometer från min adress.

Visst, ett femtontal *griseus* sprang omkring på botten av lådan. Hur många som hade smitit ut under vittjningen av fjärilar kvällen innan vet ingen!

Jag ringde till kollegan Stefan Björn och berättade om fynden, varvid han drog sig till minnes att just kvällen före, alltså den 13 augusti, hade han suttit för öppet fönster och monterat baggar när han tog några jordlöpare som sprang omkring på skrivbordet. Han hade inte hunnit titta på dem, men efter min begäran kollade han och fann att samtliga var just sammetsfrölöparen!

Kvällen den 14 augusti kom fem exemplar till min UV-lampa och nästa kväll bara ett.

Invasionen över

Kvällarna därefter var den oväntade invasionen över! Vädret höll likväl i sig och jag hade lampan tänd varje kväll augusti ut. Men arten var förbi!

Den femtonde augusti fick jag ett exemplar av den sällsynta släktingen *Harpalus calceatus*, trädesfrölöpare. Under de fyra kvällar som *griseus* uppträdde, kom sammanlagt endast två exemplar av den vanliga *H. rufipes*. *Cercyon laminatus* kom i enstaka exemplar under hela perioden.

En annan trevlig art som dök upp var platt svartbagge *Cynaesus angustus* (Leconte), som förut tagits i Småland i frökomposter och på brandfält, första gången 1993 som ny för Sverige. Den anmäldes som *C. opacus* (Lundberg

1996), ett namn som emellertid visade sig vara felaktigt (Ferrer & Andersson in press).

Syntes

Under de fyra kvällar *Harpalus griseus* visade sig i stort antal (minst 60 exx.) på tre tomter inom en mil från varandra i Nybro kommun, måste arten naturligtvis ha förekommit i hundratal eller tusental i övriga delar av det närliggande området under samma tid. Det kan ju naturligtvis inte vara så att enbart tre Nybro-entomologer hade turen att få besök! Framtiden får utvisa om arten har etablerat sig i trakten efter den omfattande invasionen i augusti 2002.

Jag försäkrar att UV-lampan ska tändas nästa år igen med förhoppningen, att om sammetsfrölöparen finns kvar i Nybro kommer den åtminstone att leta sig fram till terrassen på Borgvägen!

Litteratur

- ☞ Ferrer, J. & Andersson, B. In press. Förväxling av arterna i släktet *Cynaesus* Leconte, 1866, i Sverige och Finland. [Coleoptera, Tenebrionidae]. – Ent. Tidskr.
- ☞ Lundberg, S. 1996. Svartbaggen *Cynaesus opacus* (Tenebrionidae) funnen i Sverige, med notiser rörande en anmärkningsvärd kompostskalbaggsfauna. – Ent. Tidskr. 117: 181-182.

Förf:s adress: Borgvägen 10, 382 45 NYBRO.

Trichius zonatus Germar – humlebagge att leta efter!

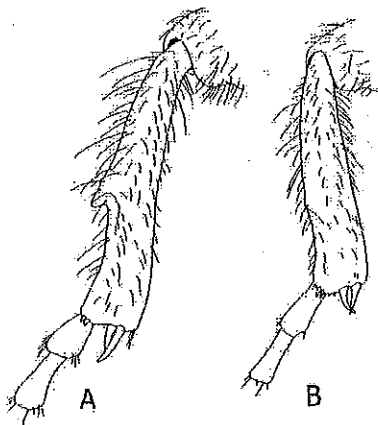
BENGT ANDERSSON

↓ Danmark har man upptäckt en ny humlebagge, *Trichius zonatus* Germar (Martin & Pedersen 2002). Vår vanliga art *T. fasciatus* (L.) är bara tagen i enstaka exemplar i Danmark och anses inte tillhöra den danska faunan. Den nya arten är funnen i juni-juli 2001 på en lokal på ön Lolland. Vid genomgång av humlebyggarna från Danmark fann man två tidigare fynd av arten: Södra Jylland, Fredericia, 1972 och centrala Själland, Hvalsö, 1998.

Arten lever på torra, öppna marker med riklig förekomst av olika blommor. De flesta observationerna gjordes på nyponrosor och prästkragar. Kan väntas att hittas i södra Sverige.

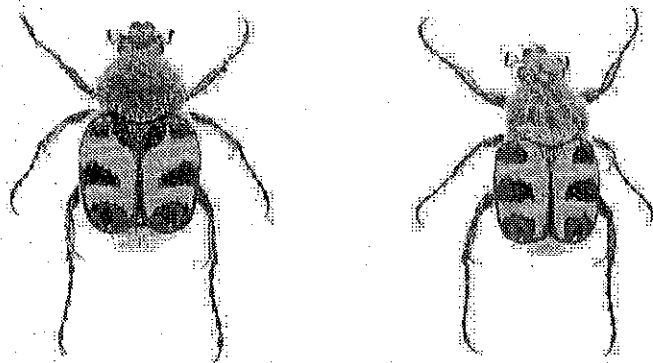
Artens utbredning är Nordafrika och nästan hela Europa utom Balkan och

Skandinavien. I norra Tyskland är den lokalt allmän på låglandet.

En karaktär som skiljer de båda arterna åt är mellanskenbenens utseende.

A: *Trichius fasciatus*, B: *T. zonatus*.

T.v. Vår vanliga humlebagge *Trichius fasciatus* (L.), hane. T.h. den väntade *T. zonatus* Germar, hane. (Illustrationerna efter Martin & Pedersen 2002). Oftast är partiet kring skitellen hos *T. zonatus* helgult, även om färgteckningen kan variera en hel del.

☞ Martin, O & Pedersen, J. 2002. Fynd av humlebyggarna *Trichius zonatus* og *Trichius fasciatus* (Linnaeus) i Danmark. – Ent. Meddr. 70: p 41-46.

Saxat ur **Barometern** den 28 oktober 2002 då FSOE-medlemmen Hasse Karlsson blivit arbetslivsminister

”Dörby är hans fasta punkt

Han kallas för Karlsson på Malmen. Sveriges nye arbetslivsminister Hans Karlsson i Dörby på sydöstra Öland.

– Jag gillar det uttrycket. Vi har alltid känt oss välkomna här i byn. Det är Dörby som är hemma. Här är vår fasta punkt, säger han.

Sedan i somras är Hans Karlsson och hustrun Inger bosatta och skrivna i Dörby.

I tolv år tillbringade de varje ledig helg i sommarstugan, som nu byggts om och ut till permanentbostad.

Måste få åka hem

Även om det nya jobbet som arbetslivsminister tar mycket av hans tid, kommer han att tillbringa varje ledig timme hemma i Dörby.

– Det ska till vilda hästar för att stoppa mig från att åka hit, säger ministern. Chansen för att jag ska funka är att jag måste få åka hem.

Övernattningsettan vid Norra Banorget ska han bara sova i.

Han gillar både lugnet på landet och det hektiska livet i storstaden.

– Jag gillar att vara i hetluften där alla är osams med alla och det är hårt och bråkigt. Men jag måste få lämna det hektiska livet bakom mig och komma till östra Öland och blåsa ur huvudet och känna harmonin. Det är dödsviktigt, säger han.

Att de hamnade på östra Öland var ett strategiskt val ur natursynpunkt och inte minst med tanke på Hans Karlssons fjärlissamlade.

– Här kommer fjärlar från Baltikum och hamnar på min tomt.

Artrikedomen i Sverige är bäst på Öland.

– Här är kalkrikt, det finns olika växter och ett gynnsamt klimat, säger han.

Av landets 1 000 fjärlarter har Hans Karlsson fångat 950, som finns i hans samling på omkring 40 000 fjärlar.

– Närmare 700 av dem har jag hittat i trädgården med omnejd, säger han.

Ett med korna

Livet i byn gillar han.

– Vårt tidsbegrepp är före och efter sedan korna gått förbi på bygatan. Vi har blivit ett med dem. Och så kan man gå ut till grinden och morsa på bonden och få senaste nytt från jordbruksfronten, säger han.

Som sommargäst har Hans Karlsson alltid satt sig själv i andra hand.

– Jag har alltid haft stor respekt för dem som bor och lever på sina små gårdar. De är först. Jag tror de har fattat det.

Hembygdsföreningens midsommarfirande med gudstjänst och firande deltar han alltid i.

– Det bommar vi inte. Hembygdsföreningen är aktiv och jag gillar ordförande Sven Bramstedt, säger han.

Även om vi kanske inte är politiska bröder. Det är fina människor som bor här.

Hans Karlsson är en händig karl. Han har inte bara gröna fingrar. Som gammal målare, han var bas för målarförbundet en tid, har han både målat och tapetserat huset.

Växthuset och odling av blommor och fjärilssamlade är Hans Karlssons stora fritidssysselsättningar.

Är sig själv

Han har distans till sig själv som person. Det är inte jobbet eller positionen som är viktigast.

– Jag har en trygghet i min självbild. Jag är mig själv utan att ha ett viktigt jobb.

Trädgården och fjärilarna är en stor del av denna grundtrygghet.

– Om man gör vad man vill gör man ett bättre jobb. Med åren blir livets innehåll viktigare och viktigare.

– För andra människor är jag viktigare än jag tycker själv, säger han. Om jag själv tycker jag är viktig är det lätt att gå vilse. Man måste skilja mellan funktion och person, säger han.

Han medger att han har vissa svagheter.

– Jag blir lätt provocerad av arrogant makt, säger han och tar uniformer och aristokrati som exempel. Uniformer ger rätt till samhällets yttersta makt.

– Men jag inser att jag reagerar irrationellt, säger han.

Han erkänner att han inte är skolad. Åtta år i folkskola räcker inte för att föra en saklig föredragning i Bryssel.

– Jag har komplex för att jag inte kan tillräckligt bra engelska. Jag har för litet ordförråd, säger han.

Plugga engelska

Nästa vecka ska han börja plugga engelska på departementet. Det bör gå bra eftersom han har lätt att ta till sig kunskap.

– Det är min styrka liksom att se saker i stora sammanhang och inte förlora mig i detaljer.

Hans Karlsson hoppas att ölännigarna ska utnyttja honom på regeringsnivå.

– Eftersom jag bor här och älskar Öland är jag naturligtvis påverkbar.

MIRJAM''

FSOE gratulerar Hasse till utnämningen och önskar honom LYCKA TILL med det nya jobbet!

Bruchus occidentalis – fröbagge som har bytt namn

GÖSTA GILLERFORS

Den fröbagge som vi här i Sverige har kallat *Bruchus luteicornis* Illiger skall numera heta *Bruchus occidentalis* Lukjanovitich et Ter-Minassian. Gulhornad fröbagge är väl inte så bra svenskt namn. Varför inte istället kalla den för öländsk fröbagge eftersom den är vanligast på Öland?

För några år sedan fick jag ett tjeckiskt exemplar av *Bruchus sibiricus*. När jag jämförde det med mina *luteicornis* såg jag ingen skillnad mellan dem. Men jag gjorde inget åt det då. I våras skickade Alan Dufberg sina *Bruchus*-exemplar till mig för bestämning och då granskade jag på nytt *sibiricus*-exemplaret och kom fram till att det måste vara samma art som mina *luteicornis*. På namnetiketten var det inte angivet att det rörde sig om subspecies *occidentalis*. Jag sände därför mina och Alans *luteicornis*-exemplar till den tyske bruchidspecialisten K. W. Anton i Emmendingen och fick tillbaka dem bestämda till *occidentalis*, 51 exemplar från olika lokaler.

B. occidentalis har tidigare ansetts som en underart till *sibiricus*. I en artikel i en ungersk tidskrift (2001) har Anton redovisat varför *occidentalis* inte skall betraktas som en underart till *sibiricus* utan som en egen god art, bl a på antennernas färg och form, olika behåring och den hanliga laterallobens form.

De yttre skillnaderna mellan *luteicornis* och *occidentalis* är inte så stora. Det är framförallt antennernas färg. Hanen hos *luteicornis* har helgula antenner som namnet antyder. Hos *occidentalis* är de fem första lederna gula och resten svarta. I undantagsfall kan även dessa leder vara gulaktiga. Honorerna hos de båda arterna har fem gula rotleder. Båda arterna har ljusa mellanben, men formen av dessa är något olik (fig. 1–2). Storleken är i stort sett samma (1,8 – 2,7 mm). I die Käfer Mitteleuropas anges att halsskölden hos *occidentalis* skall ha en tvärgående insnörning vid framkanten. Denna karaktär är svår att se. Utseendet på den sk urosterniten är också olik (fig. 3–4).

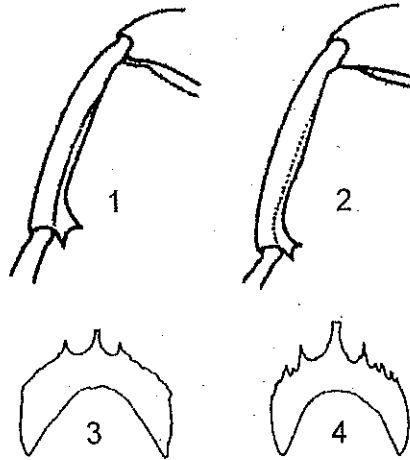

Fig. 1-2. Mellantibia hos hanen. 1: *B. luteicornis*, 2: *B. occidentalis*.

Fig. 3-4: Urosternit. 3: *B. luteicornis*, 4: *B. occidentalis*. (Efter Anton).

I skalbaggs katalogen finns *sibiricus* *occidentalis* upptagen för Öland och Blekinge. Ölandsuppgiften grundar sig enligt Stig Lundberg på ett fynd av Bo Tjäder vid Stora Rör 1949 (det. Boro-wiec). Fyndet i Blekinge gjordes av Rickard Andersson 1989 i Hemsjö vid Mörrumsån. *Bruchus occidentalis* är annars en ganska vanlig art på Öland på *Vicia*-arter och enligt min mening finns det ingen anledning att rödlista den. Den är även uppgiven för östra Småland som *luteicornis*. Jag har exemplar från Drag 1988. Dessutom har jag tagit den på Gotland vid Östergarn, Sandvik 1996. För övrigt har arten stor utbredning i Europa och saknas i stort

sett bara i den nordvästliga delen. Den förekommer även i Asien.

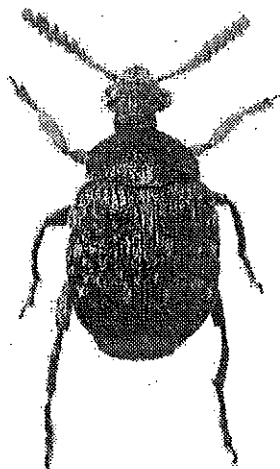
Invandringen till Öland har troligen skett för rätt länge sedan eftersom arten är så väletablerad på ön. Den är upptagen för Polen och det tänkbart att den även kan finnas i Baltikum och därför bör den ha kommit från dessa områden öster om Östersjön. Invandringen till Gotland är säkerligen av senare datum.

B. luteicornis har en mellaneuropeisk utbredning och frågan är om även denna art skulle kunna finnas här i Sverige sammanblandad med *occidentalis*. Alla exemplar av den typen är ju inte granskade så det gäller att se upp då de har ett så likartat utseende.

Litteratur

- ☞ Anton, K. W. 2001. Bemerkungen zur Faunistik und Taxonomie mitteleuropäischer Samenkäfer (Coleoptera: Bruchidae). – Folia Entomologica Hungarica Rovartani Közlemények. LXII. 43-49.
- ☞ Brandl, P. 1981. Familie: Bruchidae (Samenkäfer). In Freude, H., Harde, K. W., Lohse, G. A. (eds.). – Die Käfer Mitteleuropas Band 10. 7-21.
- ☞ Hansen, V. 1927. Biller. Bladbiller og Bönnebiller. (Chrysomelidae & Laridae). – Danmarks Fauna VII.

Alla *Bruchus*-arter är mycket lika. Arten t.h. är *B. brachialis*, en art som finns på den europeiska kontinenten. Även *Bruchus occidentalis* har helgula framben.

Bäckbaggar – en ny upplevelse

NIKLAS FRANCO

Efter en härlig men intensiv högsommar var det åter augusti och skalbaggsvärlden var på nytt begränsad till kortvingar, jordlöpare och dyngbaggar. Dessa lockar ju inte lika mycket varje år och något helt nytt vore ju roligt att prova på. Frågan var bara vad!

Ett telefonsamtal från Bengt Andersson löste detta. En liten bäckbagge, *Oulimnius troglodytes* (familj Elmidae), hade dykt upp vid slaghävning utmed Allgunnens strand. Bäckbaggar? Varför inte? Fram med slaghäven, ut i bilen och upp till Allgunnen. Och visst fanns den där, min första bäckbagge!

– Bäckbaggar lever oftast i relativt syrerikt vatten. Det ska vara rinnande bäckar eller böljande stränder och man hittar dem under stenar eller på vattenväxter. Undantagsvis kan man också hitta dem på strandnära växter och på lampa.

Detta var ju en ganska snäv livsmiljö och det borde ju inte vara så svårt att hitta dem. Ringde runt till olika samlare och kollade hur man enklast samlar in dem.

– Bäckbaggar kan samlas för hand under stenar. De bästa stenarna ligger ofta tätt i porlande vatten och är 10-15 cm i diameter. En annan metod är kickmetoden – med vattenhåven nedströms stenar och annat bottenmaterial sparkar man sig fram i vattnet. När stenarna rör sig släpper baggarna sitt grepp och följer med vattenströmmen in i vattenhåven.

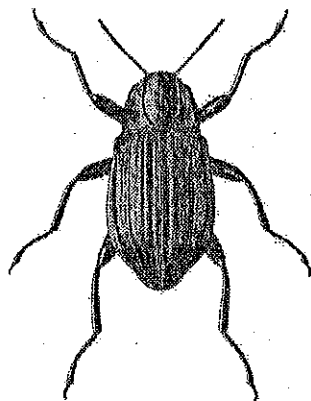
En omständigare metod för att hitta bäckbaggar är att samla in vattenväxter som *Fontinalis*-mossa och liknande. Växterna torkas, men inte för hårt, för att sedan sållas. Fram kommer då bäckbaggarna som är långsamma och även arter från andra

familjer (Hydraenidae, Dytiscidae, Gyrinidae, Hydrophilidae). När man samlar in bottenväxter ska man tänka på att man förstör biotopen och man bör därför vara återhållsam med denna metod och inte ta för mycket växtmaterial. Dessutom får man ofta väldigt mycket baggar redan i relativt lite material.

Sagt och gjort! Ut och häva och kicka! Art nummer 2, 3 och 4 till min samling dök upp ganska snart. Några var väldigt små och hur många finns det egentligen?

– I Svenska listan finns åtta arter och en av dessa är en förmodligen försvunnen (bara ett 1800-tals fynd). Bäckbaggarna varierar mellan 1,3–10 mm. De flesta ligger runt 2–3 mm.

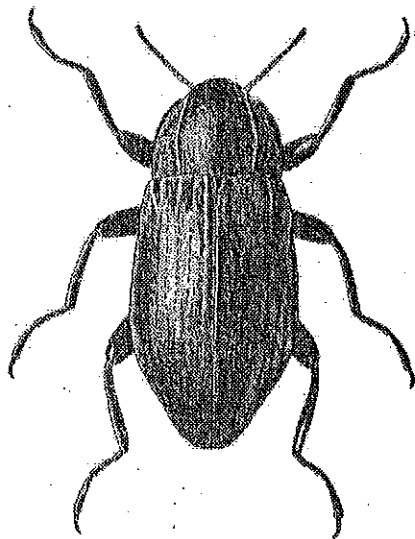
Nummer två till samlingen blev *Stenelmis canaliculata*, som är den största arten (upp till 10 mm). Den var förut rödlistad ④, men har sedan dess hittats på flera lokaler i södra och mellersta Sverige.

Figur 1. Den lilla bäckbaggen *Elmis aenea* (Müller). (Efter Victor Hansen).

I samma veva dök även *Oulimnius tuberculatus* (nr 3) och *Elmis aenea* (nr 4) upp (fig. 1).

Femman kom strax därefter. Det blev den sällsynta *Normandia nitens*, som fanns på samma lokal som tvåan och trean. *Limnius volckmari* (fig. 2) blev nummer sex vid samma tillfälle.

Figur 2. *Limnius volckmari* Panzer. (Efter Victor Hansen).

– Jag får nog ta en sväng till Skåne också för att leta efter *Riohus*!

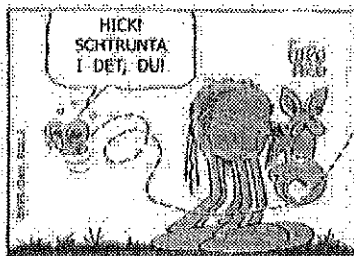
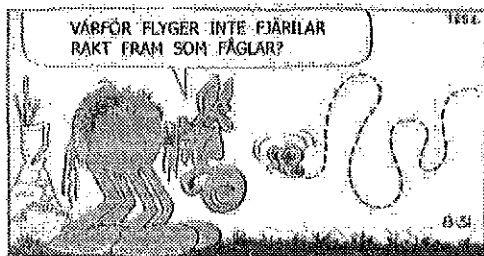
Bäckbagge nummer sju blev mycket riktigt *Riohus cupreus*, som endast är funnen i Skåne, Dalsland och Västergötland, Rödlistad som sårbar (VU).

Många av bäckbaggarna är känsliga för föroreningar och de används därför som indikatororganismer. De finns ganska utbredda, men kunskapen om vilka vattendrag de finns i är dålig, varför många samlare åker till redan kända lokaler enligt känt manér. Här finns naturligtvis intressanta inventeringsuppgifter att gripa sig an!

I sydöstra Sverige finns alltså sex av våra arter och vi har många fina vattendrag att söka i. Intensivast undersökt i regionen är Alsterån medan fynduppgifter från övriga strömmande vatten är fåtaliga.

För dig som vill veta lite mera rekommenderar jag den välskrivna artikeln *Sveriges bäckbaggar* av Engblom, Lingdell & Nilsson i *Entomologisk Tidskrift* 111 (4): 105-120.

Förf:s adress: Kungsgårdsvägen 4 B, 392 37 KALMAR.

Webbsida om insekter

BENGT ANDERSSON

Först en förklaring till varför vår egen hemsida ligger i träda för tillfället. Under julen 2001 uppstod problem med vår server på Högskolan i Kalmar, som välvilligt lämnat plats för sidan. Detta gjorde att min access till servern försvann. För att komma tillrätta med problemet blev jag tvungen

att hämta hem ett speciellt program, men det visade sig att för att göra detta krävdes Windows 98, och mitt gamla operativsystem Windows 95 var plötsligt odugligt.

Och detta gäller fortfarande! Jag hoppas att olägenheten kan lösas så småningom.

NY RYSK HÖJDARSIDA

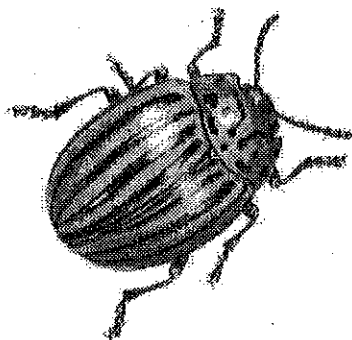
➤ www.zin.ru/Animalia/Coleoptera/

En alldeles ny sida om skalbaggar från alla vinklar. Huvudtemat är BILDER & TECKNINGAR, inte bara på baggarna utan också på fotoagraferna och medarbetarna till sidan. Här ges exempel på skalbaggar i litteraturen, i filmen, som illustrationer, i dikter, som smycken. Massor av länkar till andra entomologiska sidor. Text både engelska och ryska. För att göra det lätt för sig kan man komplettera adressen enligt nedan:

www.zin.ru/Animalia/Coleoptera/eng/sitelst.htm

Då kommer man direkt in i ett fullständigt register över systematiken inom Coleoptera som är tillgänglig på webbsidan. Tyvärr är en hel del länkar helt tomma ännu, men dessa har en markering som avslöjar detta. Man kan snabbt förflytta sig bland ett kapitelns sidor med hjälp av nyckelpigor (bakåt, framåt och uppåt i hierarkin) överst i högra hörnet på sidorna. Bland alla teckningar och bilder på diverse baggar (och även andra leddjur) fastnade jag för de otroligt vackra bilderna av Rysslands långhorningar. De är fotograferade eller scannade av flera olika fotografer, men i särklass bäst är bilderna av Szczepan Ziarko, Polen (exempel på nästa sida: *Leptura maculata*). Han använder sig av en scannerteknik beskriven i Lucanus 2000: p 43. Metoden kallas på sidan för 'scanografi'.

Liten varning: Du fastnar lätt på denna mycket innehållsrika webbsida, men du är ursäktad!

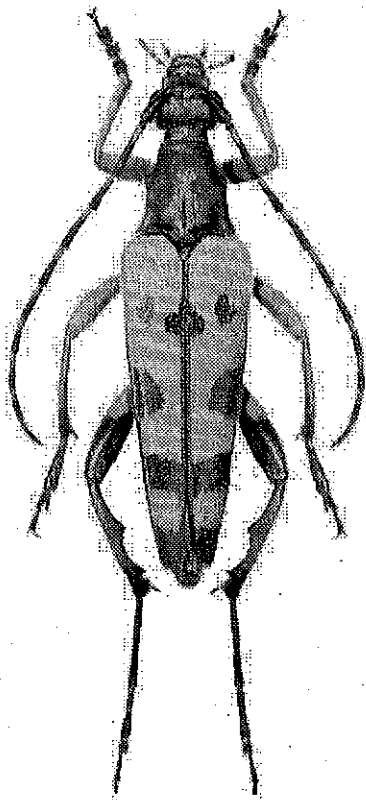

Coloradobagge. Teckning av A.E. Brinev.

Ekoxe.
Konstnär Katya
Dolgoborodova,
7 år.

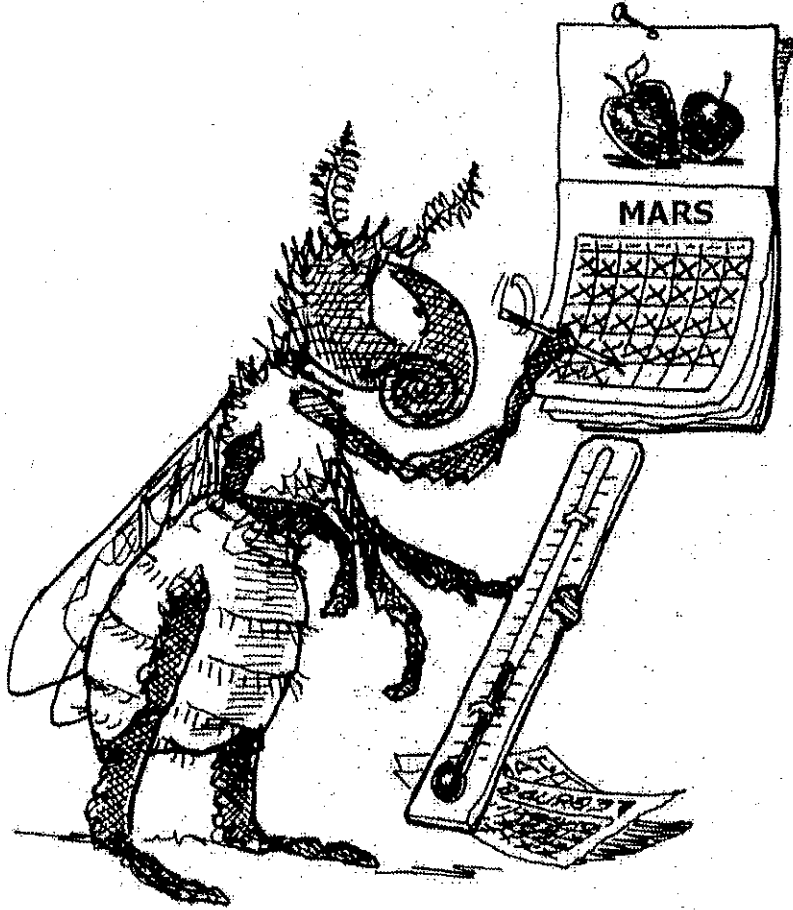
Leptura maculata ♂, en långhorning som även finns i Sverige.
Av Szczepan Ziatko.

Exakt vilken scanningteknik som Szczepan begagnar sig av är något oklart, men troligen har han kommit på en metod som tar bort skuggorna i bakgrunden utan att behöva 'rensa' bort dem via ett bildbehandlingsprogram.

Insekterna var först! (8)

BENGT ANDERSSON

Temperaturmätning

Temperaturen påverkar nästan allt vi gör. Eftersom människans handlingar och aktiviteter är så beroende av vädret, har vi ute i världen TV-kanaler som enbart ägnar sig åt meteorologi. Väderförhållandena som rapporteras på TV innehåller alltid temperaturuppgifter från olika orter. Termometrarna som används är väldigt sofistikerade.

Fastän kallblodiga är insekterna mer känsliga för temperaturändringar än vi människor. Några kan till och med ses som levande termometrar. Till exempel kan frekvensen av hussysrans *Acheta domestica* kycklinglika pipan-

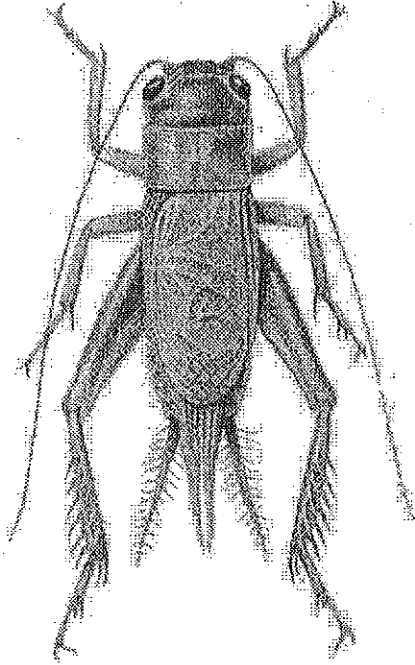
de korreleras med temperaturen. Pipen kommer snabbare vid varmare temp och saktar ner i antal per minut när tempen faller.

En forskare härledde en metod att bestämma temperaturen genom att räkna frekvensen pip per minut. Han kom fram till formeln:

$$C = 10 + \frac{n-4}{7,2}$$

där C = temperaturen

i Celsius och n = antalet pip per minut. (Formeln är konverterad från den ursprungliga, som angav temperaturen i Fahrenheit.)

Hussysran hördes förr främst nattetid när den likt små kycklingar pep från varma platser i husen. En bra plats att sitta och spela i var springorna vid den varma spisen i köket. Troligen var den ganska störande men man ville ändå behålla insekten som en slags inboende gäst.

I vår tid hittar man hussysran ofta i pannrum och bakom elementen i industrilokaler. Den har kommit in från de naturligt varma komposterna som bildas på soptippar.

Sommaren 1975 var onormalt varm och då hörde jag hussysran för första gången utomhus i Nybro.

Om antalet 'rasp' är cirka 2 per sekund, vilket ska vara normalt, skulle det indikera en temperatur på ungefär 26° C enligt formeln ovan.

Referens

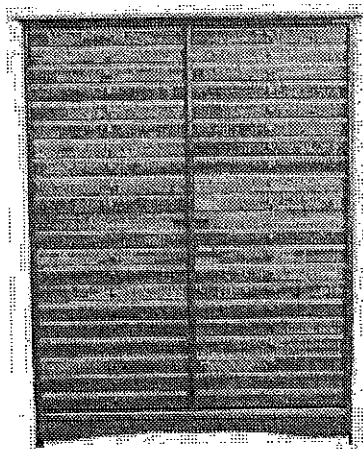
☐ Akre, R. D., Paulson, G. S. & Catts, E. P. 1992. Insects did it 1ST. -ISBN: 0877705178.

Annon

NATURSKÅPET

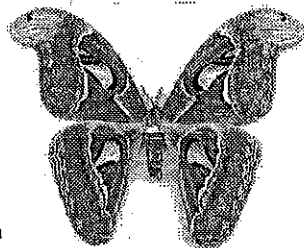
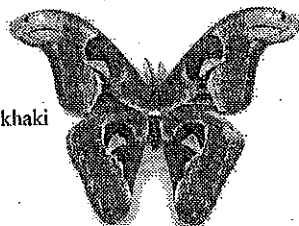
INSEKTSSKÅP, SAMLARSKÅP

Handgjorda skåp med glasade dörrar innehållande 40 lådor i formatet 40 x 50 x 5,6 cm som standardutförande. Lådorna är dubbelspantade för maximal täthet. Skåpet tillverkas i önskat träslag eller målas i passande lasyr. Spegeldörrar görs på beställning.

ENTOMOLOGISKT MATERIEL

Insektsnålar	Svarta	000-5 38 mm, nr 7 52 mm
	Blanka	000-5 38 mm, nr 7 52 mm
Microstift	Blanka	0,15-12 mm
	Blanka	0,20-12 mm
Spännbrädor		1-10
Microbrädor		1-3
Pergaminpapper	40 m/rulle	Ø 10, 15, 20, 30, 40 mm
Konvolut	Trekantiga	50 x 50 mm
	Trekantiga	70 x 70 mm
	Trekantiga	90 x 90 mm
	Trekantiga	120 x 120 mm
Håvringar	4-delade	Ø 30, 35, 40 och 50 cm
Håvpåsar passande till ovanst. håvringar:		Vit, svart, mörkgrön och khaki
Håvskaff	Laminat	70 cm fast längd
Teleskopskaff	Laminat	24-50 cm
	Laminat	24-76 cm
	Laminat	24-89 cm
	Laminat	24-115 cm
	Laminat	43-80 cm
	Laminat	43-115 cm
	Laminat	43-150 cm
	Laminat	43-185 cm
	Laminat	43-220 cm
	Laminat	110-330 cm
	Laminat	110-440 cm
	Laminat	110-550 cm
	Duraluminium läsbar i valfri längd	33-70 cm
	Duraluminium läsbar i valfri längd	65-140 cm
Namnetiketter	Macro & Micro Norden	
	Macro Dagfjärilar Europa	
	Skalbaggar Sverige	
Plastazote	10 mm vit	1000 x 1500 mm
Samlarlådor		40 x 50 cm
Monterade fjärilar		2 st/låda

Skicka gärna ett mail till mig: sten-a.andersson@telia.com
 Ring eller faxa på ☎ 0485-565 440
 © A&P Design 1999

INNEHÅLL

- 29 *Andersson, B.* Inbjudan för medlemmar
30 *Lundkvist, H. & Fägerström, C.* Klöverborren *Hylastinus obscurus*
återfunnen på Öland
32 *Betzholtz, P-E.* Askträfly *Litophane semibrunnea*, en ny nattflyart för Öland
33 SydOstBaggen - Humlekortvingen *Emus hirtus* (Linnaeus)
34 *Andersson, B.* Nybro invaderat av jordlöpare!
37 *Andersson, B.* *Trichius zonatus* Germar — humlebagge att leta efter
38 Saxat ur *Barometern*. FSOE-medlemmen Hasse Karlsson, arbetslivsminister
40 *Gillersfors, G.* *Bruchus occidentalis* — fröbagge som har bytt namn
42 *Franc, N.* Bäckbaggar — en ny upplevelse
43 *Strip* om Fjärilars flykt
44 *Andersson, B.* Webbsida om insekter
46 *Andersson, B.* Insekterna var först! — Termometern
48 *Annon*s - Insektsskåp & Entomologiskt material

CITATET

*Fler flugor fångas av en honungsdroppe än av
en hel hink ättika.*

— Danskt talesätt